

Energistyrelsen
Cristine Federlin
cfe@ens.dk

Tonne Kjærvej 65
7000 Fredericia
Tel. +45 70 10 22 44
Fax +45 76 24 51 80

info@energinet.dk
www.energinet.dk
cvr-nr. 28 98 06 71

Energinet.dk's hørings svar vedr. forordning om gasforsyningssikkerhed

27. august 2009
OVN/JBJ/SJH

Energinet.dk er overordnet positivt indstillet overfor en ny forordning om forsyningssikkerhed i gassektoren. Forordningen:

- lægger op til øget mellemstatslig koordinering,
- giver en større rolle til internationale organer som Kommissionen, ENTSO-G og ACER og
- introducerer fælles nye minimumsstandarder.

Det er Energinet.dks vurdering, at dette vil have en positiv effekt på forsyningssikkerheden generelt i EU, i regionen og på konkurrencevilkårene. I Danmark vil det derimod betyde mindre, da Danmark jo på nationalt plan haft et setup siden etableringen af gassystemet, der langt hen af vejen tager samme hensyn, som der lægges op til i Forordningen.

Trods det generelt positive indtryk vil Energinet.dk dog gøre opmærksom på, at forordningen er tydelig præget af en specifik hændelse, nemlig den russisk-ukrainske gaskrise i januar 2009. Krisen påvirkede særligt en gruppe af lande i EU, hvis forsyningssituation har særlige karakteristika i forhold til importafhængighed og sårbarhed. Forordningens indhold har dermed fået et ensidigt fokus på at modvirke fremtidige kriser af netop denne type og kan give anledning til meget store omkostninger for enkelte medlemslande, der ikke modsvares af en tilsvarende forbedret forsyningssikkerhed.

Forsyningssituationen i Danmark, som er væsensforskellig fra de central- og østeuropæiske landes, adresseres ikke specifikt, og forordningen vil derfor kun have en begrænset reel effekt på Danmarks forsyningssikkerhed. Eksempelvis vil den i forordningens bilag 1 definerede N-1 definition medføre en væsentlig og unødvendig fordyrelse af Danmarks nødberedskab.

I det følgende præsenteres 3 konkrete punkter, som Energinet.dk anser for problematiske, og som bør rejses i den videre forhandling af forordningen. Det drejer sig om:

Lokaladresse
Lautruphøj 7
2750 Ballerup

1. Regionalt perspektiv
2. Definitionen på N-1
3. Indre marked i relation til forsyningssikkerhed

Ad 1. Regionalt perspektiv

Forordningen indeholder bestemmelser, om at forsyningssikkerhed ikke længere er et rent nationalt anliggende, men derimod et regionalt og eventuelt fællesskabsanliggende. Dermed skal de nationale kompetente myndigheder koordinere deres nødplaner med nabolandene. I Danmarks tilfælde vil det betyde koordinering med som minimum Sverige, formentlig Tyskland (nordlige del) samt muligvis Holland.

Efter Energinet.dk's opfattelse er dette et positivt tiltag, som samlet set kan styrke forsyningssikkerheden i regionen. Forordningens tekst er dog relativ upræcis i forhold til, hvordan relevante regioner/markedsområder afgrænses, samt hvor langt de enkelte lande er forpligtet til at koordinere og agere solidarisk. Kommissionen skal ganske vist godkende de regionalt koordinerede nødplaner, men der åbnes også op for, at nationale nødplaner kan være tilstrækkelige. [Energinet.dk anbefaler, at rammerne for forpligtelsen til at koordinere beredskabet og agere solidarisk drøftes yderligere og om muligt præciseres.](#)

For Energinet.dk er det en mangel ved forordningen, at den ikke forholder sig til producenters (off-shore og on-shore) rolle i forhold til at sikre forsyningssikkerheden. Det skyldes formentlig, at forordningen er udarbejdet på baggrund af en importkrise fra 3. lande. Forordningen bør dog som minimum forholde sig til det ansvar, der påhviler producenter og ejere af opstrømsledninger i EU samt eventuelt også producenter og ejere af opstrømsledninger i EØS. Svarende til, at de kommercielle gasselskaber pålægges at udarbejde nødplaner og få disse godkendt, bør producenter og ejere af opstrømsledninger pålægges at koordinere produktion og investeringer samt udveksle data med de nationale kompetente myndigheder.

Eksempelvis er Danmark i dag 100% afhængig af forsyninger fra kommercielle off-shore gasproducenter, såvel i normal- som i nødsituationer. Disse selskaber har i dag ingen forpligtelser til at indtænke forsyningssikkerheden i deres dispositioner. En manglende koordinering mellem producenter, opstrømsledningsejere, transmissionsselskaber, lagerselskaber og nationale kompetente myndigheder kan resultere i suboptimering, fordyrelse af nødberedskabet og en forringet forsyningssikkerhed.

[Energinet.dk opfordrer derfor til, at forordningen inddrager producenterne og opstrømsledningsejere i den regionale koordinering af forsyningssikkerheden. Herunder pålægger disse aktører at udveksle oplysninger om investeringer produktionsdata og kapacitetsdata. I denne forbindelse kan der, uanset om direktivet ændres eller ej, være behov for ændring af den danske lovgivning.](#)

Ad 2. Definition af N-1

Artikel 6 beskriver ny standard for infrastruktur:

"Den kompetente myndighed (sikrer), at den resterende infrastruktur (N-1) i tilfælde af en afbrydelse af den største gasforsyningsinfrastruktur har kapacitet til at levere den gasmængde, som er nødvendig for at dække det beregnede områdes samlede gasefterspørgsel i en periode på tres dage med usædvanlig stor gasefterspørgsel i den koldeste periode, der statistisk set forekommer hvert tyvende år."

Det synes umiddelbart som en fornuftig standard for lande med en vis forsyningsdiversitet, og som har høj importafhængighed fra usikre 3. lande. Dette er på kort og mellemlangt sigt ikke tilfældet for Danmark.

Den nuværende dimensionering af nødforsyningsberedskabet i Danmark sikrer uafbrydelige forbrugere dækning ved udfald af største forsyningskilde i 60 dage i en *normal* vinter. Derudover sikres forsyningen i *tre døgn* i en tyve års vinter.

Det kostede i 2009 de danske gasforbrugere 350 mio. DKK (0,084 DKK/m³) at sikre sig mod disse hændelser. Den betydelige udgift skyldes primært to forhold. For det første har Danmark en enstregen forsyningsstruktur, hvor al gas til det danske marked kommer fra ét gasrør fra Nordsøen. Det vil sige, at en N-1 hændelse i det danske system er ensbetydende med en 100% reduktion af normal forsyning. For det andet har danske gasforbrugere en enestående høj forsyningsikkerhed, idet alle gasforbrugere i udgangspunktet er uafbrydelige og har krav på forsyning i nødsituationer. Det generelle billede i EU er, at kun mindre gasforbrugere samt særligt sårbare (skoler, hospitaler) er uafbrydelige. Eksempelvis er alle elværker i Irland afbrydelige, i Holland er kun forbrugere med årligt aftag under 170.000 m³ garanteret forsyning, i Portugal er grænsen 100.000 m³, Sverige har ingen uafbrydelige forbrugere, osv.

Såfremt man i dag skulle dække markedet i 60 døgn i en vinter, som statistisk forekommer hvert tyvende år, ville der til det danske marked skulle reserveres lagervolumen i størrelsesordenen yderligere 200 mio. m³. Dette volumen ville i dag og med den nuværende nødforsyningsmodel reducere lagervolumen til det kommercielle marked og øge omkostningerne til nødforsyningsberedskabet kraftigt, måske i størrelsesordenen 30%. På længere sigt ville man kunne udbygge lager/infrastruktur, men omkostningerne hertil vil være væsentlige.

Energinet.dk ville skulle lægge beslag på yderligere kapacitet i de to gaslagre, hvilket vil efterlade mindre lagerkapacitet til det kommercielle marked. Såvel omkostninger som negative effekter på lagermarkedet vil forværres yderligere af forordningens krav om at anlægge et regionalt perspektiv, hvilket vil inkludere Sverige.

Den væsentlige fordyrelse, de negative effekter på markedet/lagermarkedet samt det usandsynlige i hændelsen (brud på søledning er en 100 års hændelse som skulle ske samtidig med en 20 års vinter) gør, at Energinet.dk ikke fuldt ud kan støtte forordningens krav til definition på N-1.

Når Energinet.dk ekspanderer systemet mod Tyskland vil Energinet.dk umiddelbart få to mulige forsyningskilder, og den største forsyningskilde reduceres, hvilket umiddelbart vil reducere nødforsyningsbehovet. På længere sigt vil leverancer fra den danske del af Nordsøen dog forsvinde, og der er for indeværende ikke andre konkrete planer for forøgelse af forsyningsdiversiteten.

Ad 3. Indre marked i relation til forsyningsikkerhed

Forordningen skal ses i sammenhæng med 3. liberaliseringspakke og har som målsætning at styrke såvel det indre marked som gasforsyningsikkerheden i EU. Velfungerende markeder på tværs af landene vil kunne afhjælpe nationale og regionale nødforsyningsituationer, da gassen kan tilflyde ramte markeder ved hjælp af prissignaler.

Energinet.dk er forbeholden overfor det gennemgående princip, at markedsbaserede instrumenter altid gives forrang, medmindre "ekstraordinære omstændigheder" fører til, at den kompetente myndighed, efter Kommissionens godkendelse, sætter markedet ud af funktion. Det vil sige, at Kommissionen gives vetoret over, hvordan den kompetente myndighed i Danmark vælger at håndtere en krise i gasforsyningen.

Danmarks nødforsyningsansvar påhviler i dag Energinet.dk, og i en nødforsyningshændelse suspenderes markedet, og Energinet.dk overtager forsyningen af det danske marked. Med de nuværende betingelser for nødforsyning vurderes dette at være den bedste model.

Alt efter tolkningen af forordningens tekst er Energinet.dk bekymret for, om den danske model vil falde i Kommissionens smag, efter at forordningen træder i kraft. Energinet.dk er i færd med at analysere alternative modeller for nødforsyning, hvor ansvaret i højere grad påhviler de kommercielle aktører, men udfaldet af denne analyse er ikke givet på forhånd. Det ville følgelig være u hensigtsmæssigt, hvis forordningen tvinger en ændring af den danske model igennem. En af markedsudfordringerne er, som anerkendt af Energitilsynet, at udbyderne af f.eks. lager i høj grad har monopol/duopol på såkaldt essentielle faciliteter. En anden er risikoen for såkaldt moral hazard, som det f.eks. er oplevet tidligere af Energinet.dk ifm. salg af afbrydelige produkter uden specifikation af hvem præcis, der skal afbrydes. Energinet.dk oplevede her, at en eller flere gasmarkedsaktører angivelig valgte at købe mindre uafbrydelig kapacitet, end deres aftaler med slutkunderne berettigede. Hvorvidt problemerne med det meget koncentrerede udbud af nødforsyningsydelser og moral hazard håndteres mest hensigtsmæssig gennem regulering og/eller en overordnet planløsning som i dag, afhænger formentlig af de konkrete omstændigheder. Energinet.dk's hidtidige erfaring med de hidtidige udfordringer i Danmark synes dog at tale for en planløsning under den nuværende danske omstændigheder.

Med hensyn til Sverige skal det i øvrigt bemærkes, at Energinet.dk forventer, at vedtagelsen af forordningen vil betyde væsentlig øget fokus på forsyningsikkerheden på det svenske marked, herunder anvendelsen af de danske lagre i nødforsyningsituationer.

Energinet.dk har i dag ansvaret for forsyningssikkerheden på det danske marked og har i den forbindelse reserveret den lagerkapacitet, som er til rådighed i ekstreme nødsituationer, hvor Energinet.dk som nævnt suspenderer markedet. I det omfang der i konkrete situationer er rådighed over gas og kapacitet udover til det danske gasmarked, og transportkunder har ønske om eksempelvis at levere til det svenske gasmarked fra f.eks. lager, stiller Energinet.dk den nødvendige transportkapacitet til rådighed for markedet. På grund af det svenske gasmarkeds nedenstrøms placering vil det være forbundet med store omkostninger i det danske system at sikre det svenske marked i ønsket omfang. Det skal her bemærkes, at Sverige af det daværende DONG blev inviteret til at deltage i investeringerne i bl.a. lagre i Danmark netop for at afdække disse forhold, og at Energinet.dk siden har nævnt for det svenske markedsråd, at dette fortsat er en mulighed. Indtil videre synes det svenske marked dog at have prioriteret en økonomisk besparelse over forsyningssikkerheden.

Energinet.dk ønsker, at spørgsmålet om markedsmekanismers forrang for centraliserede planløsninger rejses i EU, samt at man tager hensyn den danske models specifikke omstændigheder.

Med venlig hilsen

Søren Juel Hansen
sjh@energinet.dk